

Ni naša naloga, da odkrijemo najvišjo mero vsebine v kakšnem umetniškem delu. Še manj je naša naloga, iztisniti iz dela več vsebine, kot je je v njem. Naša naloga je veliko boljša — pristriči vsebino, da pride do izraza stvar sama.

Cilj vsega komentiranja umetnosti naj bi bil danes v tem, da umetnost — in analogno naše izkustvo — napravimo resničnejšo, namesto manj resnično. Funkcija kritike naj bi bila v tem, da bi pokazala, kako so fenomeni sestavljeni, da, celo, da eksistirajo, ne pa v tem, da jih razlagamo.

10

Namesto hermenevtike potrebujemo erotiko umetnosti.

(Esej je preveden iz knjige Susan Sontag — Kunst und Antikunst, Rowohlt 1968.)

Prevedla Lučka Jenčič

Pier Paolo
Pasolini

Pier Paolo Pasolini, Sedanjost

Pier Paolo Pasolini (rojen 1922 v Bologni, ubit 1975 pri Rimu) je pri nas znan predvsem kot režiser. Vide-li smo odlične filme Ptički in ptičice, Berač, Kralj Ojdip, Medeja, Mama, Roma, Evangelij po Mateju, Dekameron, Cvet tisoč in ene noči, ki jih odlikuje kritičnost ter politična ali

erotična neposrednost. Še posebej pomemben je njegov zadnji film Saloma ali 120 dni Sodome, ki predstavlja zaostreno analizo fašizma, njegove ideologije in zakoreninjenosti v človekovem obstoju. Vendar pa je Pasolini prvotno uspel kot pisatelj z romanom Ragazzi di vita. Sledile so knjige proze ter poezije, a tudi kritični zapisi in eseji o romanu, ždanovizmu, literarni kritiki, gledališču, ideologiji itd. Med pesniškimi zbirkami naj omenimo le štiri: Gramscijev pepel (v dantejevskih tercinah), Religija mojega časa, Pesmi v obliki vrtnice, Poduhoviti in urediti. Posebno zadnja zbirka pomeni odločen rez v Pasolinijevo pesniško ustvarjalnost. Tu ni več uglajene poetičnosti, ki živi samo v sebi, temveč politični nagovor in napoved, ki se preverja v sproti, živi avtorefleksiji. — Prevedeni verzi so iz Religije mojega časa in kažejo Pasolinijev odpor do sleherne konvencije družbe, časa in življenja. Izražajo pa tudi čas iskanja novih človeških in literarnih možnosti.

FRAGMENT

V tebi sem nastal in se vate vračam,
 čustvo, ki si vzniknilo z lučjo in žarom;
 posvečeno v času,
 ko so solze pomenile radost;
 čustvo, ki ga je Pier Paolo razkril v začetku
 divje, strastne epopeje.
 Hodil sem k svetlobi zgodovine,
 vedno pokončen in junaški,
 ker si me ti vodila, najgloblja misel.
 Vsak pristen dogodek bitja in sveta se je strdil
 v tvoji svetli brazdi,
 v okrutnem malodušju, v ognju in strašnih dvomih
 tvoje sle: v njej se je brezmejno potrdila
 in izgubila življenska sila,
 da bi znova dozorela in se vrnila;
 življenje je resnično, ker je lepo . . .

V mladosti želja izpovedovanja,
 nato pa strast spoznanja: v tebi, hinavska strast,
 se je zbudilo temno čustvo! In zdaj
 lahko obtožijo vse moje želje,
 me blatijo in govorijo, da sem nenraven in obseden,
 šušmar, krivoprisežnik:
 prav ti, ki me ločuješ od ljudi, mi daješ moč;
 sem na grmadi, igram na karto ognja,
 in zmagam; dobim to pičlo,
 neizmerno premoženje: neskončno, bedno čustvo,
 ki mi vrne pravično prijateljico jezo.
 Naj bo, preveč sem se trpinčil!
 Vračam se k tebi, kot se vrne
 izgnanec v rodni kraj in ga ponovno vzljubi:
 bogat (v duhu) in srečen kot nekoč,
 ko sem bil daleč od dolžnosti in zakonov.
 Črn srd pesmi v mojih prsih.
 Starčevska norost mladosti.
 Nekoč je bila tvoja radost polna groze,
 zdaj pa je jalova in temna: moja brezupna strast.
 Resnično me plašiš,

ker si mi blizu, ujeta v moj bes,
v neznano poželenje: v tesnobo bitja, ki nastaja.

Živim po tvoji volji,
napetost rase, nemoč me izčrpuje, vendar
ne premaga; ob meni, ob telesu
žari poslednja luč mladosti.
Dobil sem vse, kar sem želel; in zdaj sem
onstran upanja sveta: v meni
je praznina, ki izpolni čas in zgodovino.
Bil sem razumen, bil sem
nerazsoden: prav do konca. In danes . . .
puščava, ki jo gluši veter,
bledo, čudovito
afriško sonce, ki razžarja svet.

Afrika! Moja edina
možnost

SEDANJOST

Izgubljena je nebeška,
sveta in bolestna duša. Zamrl je veter,
ki je skrivnostno menjal
smer, čeprav je vedel za svoj cilj.
Praznina se je zanosno vzpenjala
v nebo.
spremenljiva kot potok v dolini;
znova je bila pomembna tvoja zgodovina: usoda,
ki se je nekoč začela
in se danes nadaljuje.
Kdo me je klical?
Vsako jutro se je ponovila tragedija življenja,
za balkoni, ki so jih odprli in zaprli kot v Cerkvi.
Božanski veter je vel zaman,
samo za neme priče —
In te strasti, usodne spremljevalke —
Morje in njegov vihar sta sprejela naše temačne reke —
Tvoj »esse est percipi« je premagoval
skrajne ovire,
in vsaka zmaga je bila bedna zmaga;

in moral si začeti znova
kot rastlina, ki neprestano potrebuje vode.
Zato nisem tvoj brat, Marija;
nastopam v drugačnih vlogah, četudi so mi tuje;
daleč sem od bratstva
in pajdaštva, ki je tako blizu
poslušnosti in hlapčevanju: junaški nespameti
ljudi, ki so navsezadnje tvoji bratje in ne moji.
In ti, v skrbeh za svoj obstoj,
to dobro veš,
ko prihajaš v podobi matere.
Dovoli deklici, da je kraljica; naj odpira
in zapira okna kakor pri obredu,
ki ga spoštujejo oddaljeni gledalci, gostje in služinčad.
In vendar: če jo le za hip pustimo samo,
že čuti, da je izgubljena;
ah, veter, ki ne piha nad otrplimi otoki,
božanski veter,
ki ne prinaša zdravja, temveč še bolj razširja
bolne klice, je groza smrti;
in ti jo zaustavljaš, njo, ki se je hotela že vrniti.
Še nikoli, niti za trenutek
ni popustila neznanska sla; zato poišči
pot in vzdrži,
da se spet vrne želja po ljubezni.

23. avgust 1970

Prevedel Andrej Medved

(Iz zbirke, ki bo v kratkem izšla pri založbi Lipa v Kopru)